

Wnioski

**Seminarium pt. „Zbieranie i ochrona danych osobowych w konsultacjach publicznych”
Uniwersytet Warszawski, 27 listopada 2015 r.**

Uczestnicy spotkania:

Eksperti w temacie:

Jacek Haman, Zakład Statystyki, Demografii i Socjologii Matematycznej, Uniwersytet Warszawski

Karolina Miksa, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Weronika Kowalik, Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych

Zaproszeni goście:

Aneta Szpaderska, Urząd Miasta Olsztyna, Biuro Komunikacji Społecznej i Dialogu Obywatelskiego

Joanna Makocka, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

Tomasz Trzaska, Ministerstwo Cyfryzacji

Organizatorzy:

Anna Przybylska, Uniwersytet Warszawski

Joanna Wojtyńska, Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych

Konrad Sokołowski, Uniwersytet Warszawski

Łukasz Nikitin, Stowarzyszenie „Miasta w Internecie”

Michał Wasiluk, Politechnika Warszawska

Paweł Tymiński, Politechnika Warszawska

Piotr Andruszkiewicz, Politechnika Warszawska

Współpracownicy:

Justyna Wiśniewska, Uniwersytet Warszawski

Marta Kołodziejska, Uniwersytet Warszawski

I. Wnioski ogólne dotyczące weryfikacji danych osobowych oraz doboru celowego mieszkańców na potrzeby konsultacji społecznych

1. Rejestracja i weryfikacja uczestników konsultacji z wykorzystaniem danych osobowych jest wskazana; warunek podstawowy: aby zrealizować zapis *Ustawy o samorządzie terytorialnym*. Zgodnie z zapisem Ustawy, podmiotem konsultacji jest **wspólnota mieszkańców**. Nie jest możliwe określenie, czy ktoś należy do tej wspólnoty bez odwołania się do danych osobowych.

2. Ustawodawca zawarł w *Ustawie o samorządzie terytorialnym* zapis o konsultacjach społecznych na podstawie przesłanki o ich szczególnej, demokratyzującej roli. To, w jaki sposób konsultacje są realizowane, nie jest przedmiotem rozważań Ustawy, niemniej z przepisu ogólnego da się wyprowadzić pewien wniosek co do sposobu realizacji konsultacji. Konsultacje mają służyć poprawie jakości decyzji podejmowanych przez polityków w imieniu mieszkańców. Jakość konsultacji, a następnie decyzji, zależy od tego kogo pytamy o zdanie, jak i w jaki sposób konsultacje są realizowane. Konsultacje należałoby prowadzić wśród mieszkańców, których sprawa dotyczy. W przeciwnym razie mamy do czynienia z sytuacją, gdy osoby, których sprawa nie dotyczy bezpośrednio decydują o jakości życia innych osób. To kwestia odpowiedzialności samorządu. Weryfikacja informacji z uwzględnieniem danych osobowych jest konieczna, aby konsultacje spełniały swoją demokratyzującą rolę. Szerzej o problemie potrzeby doboru uczestników konsultacji w materiałach przesłanych przed seminarium przez Annę Przybylską.

3. Uchwały rady miasta dotyczące sposobu i trybu przeprowadzania konsultacji regulują zakres i sposób prowadzenia konsultacji z udziałem mieszkańców. Czasem wskazują metody realizacji konsultacji. Natomiast nie uwzględniają informacji o tym, czy i w jaki sposób należy weryfikować uczestników konsultacji, np. pod kątem tego, czy są mieszkańcami danego miasta. Można przyjąć, że wykorzystanie danych osobowych wynika z operacjonalizacji przepisu o konsultacjach. Uczestnicy seminarium zgadzają się co do tego, że weryfikacja uczestników ze względu na cel konsultacji może być potrzebna, a w pewnych okolicznościach konieczna, bo warunkuje jakość ich wyników.

4. Weronika Kowalik oraz Karolina Miksa stwierdzają, że aby samorząd mógł przetwarzać dane osobowe w ramach konsultacji społecznych, musi mieć do tego podstawę prawną, przepis odnoszący się wprost do takiej formy działania. Pytanie dotyczy tego, czy w sytuacji braku takiej podstawy w prawie krajowym, **wystarczające mogłoby być wprowadzenie odpowiedniego zapisu w uchwałach rad miasta dotyczących sposobu i trybu realizacji konsultacji społecznych.**

5. Konsultacje publiczne przeprowadzane w ramach rządowego procesu legislacyjnego z użyciem platformy konsultacje.gov.pl są prowadzone (a raczej były, bo projekt został zawieszony) w oparciu o identyfikację podmiotów i osób oraz gromadzenia danych osobowych. Nie są znane zastrzeżenia GIODO do funkcjonowania tego portalu. Uwzględniając powyższe wydaje się, że na poziomie samorządu lokalnego przepisy powszechnie obowiązujące nie powinny stanowić przeszkody lub stanowić podstawę do wyprowadzania odmiennych wniosków w zakresie rejestracji uczestników konsultacji. Sugestia Tomasza Trzaski.

6. Brak jest konsekwencji w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych z wykorzystaniem danych osobowych. Po pierwsze, samorząd, jeśli sam nie realizuje konsultacji z wykorzystaniem danych osobowych, to niejednokrotnie zleca to zadanie innym podmiotom. Jeśli zgodne z prawem jest wyłącznie zlecenie realizacji konsultacji, a nie ich samodzielne realizowanie przez samorząd, to biorąc pod uwagę koszty, jakie wiążą się ze zlecaniem zadania, wprowadza się nierówności między miastami ze względu na różnice w wysokości budżetu na te cele. Po drugie, budżety partycypacyjne, najbardziej rozpowszechniona w Polsce forma konsultacji społecznych, są w wielu gminach realizowane na podstawie danych osobowych. W przeciwnym razie sens ich realizacji zostałby podważony.

7. Sprawdzenia wymaga, czy zgoda na przetwarzanie danych osobowych może przyjąć formę akceptacji regulaminu. W przeciwnym razie musiałaby ona mieć postać osobnego wyrażenia woli, co w znaczący sposób utrudniłoby udział mieszkańców w konsultacjach, zwłaszcza, gdyby wola taka musiała być wyrażana za każdym razem, gdy konsultacje są organizowane przez samorząd. Należy doprecyzować, **jaką formę oświadczenia woli miałoby przyjąć, aby z jednej strony spełniało wymogi prawne, a z drugiej, nie nakładało na mieszkańca dodatkowych, zbędnych obciążeń formalnych, gdyby z punktu widzenia prawa takie oświadczenie okazało się konieczne.**

8. Należałoby sprawdzić, czy na gruncie prawa weryfikacja danych osobowych za pośrednictwem systemu informatycznego, bez ingerencji osób trzecich, jest przetwarzaniem danych osobowych. Działanie to nie jest związane z gromadzeniem danych osobowych. Jeśli nie jest to przetwarzanie danych osobowych, to nie mają w stosunku do niego zastosowania regulacje dotyczące przetwarzania danych osobowych.

9. Listą referencyjną dla weryfikacji mieszkańców może być lista osób uprawnionych do udziału w wyborach.

II. Rozwiązania dotyczące rejestracji uczestników konsultacji z wykorzystaniem platformy „W Dialogu”

Dyskusji zostały poddane możliwe do przyjęcia rozwiązania dotyczące rejestracji uczestników konsultacji testowych z wykorzystaniem platformy „W Dialogu”, które odbędą się w kwietniu i maju 2016 r.

Rozwiązania, które nie zostały odrzucone podczas seminarium przedstawiono poniżej. Szczególny wkład do ich sformułowania wnieśli: Piotr Andruszkiewicz, Jacek Haman i Łukasz Nikitin:

1. Weryfikacja profilu poprzez zautomatyzowane zapytanie na wniosek obywatela

- Urząd przygotowuje listę numerów PESEL mieszkańców uprawnionych do udziału w konsultacjach. Tworzy serwis, który przez internet pozwala na automatyczne odpytanie czy dany PESEL znajduje się na liście. Serwis nie wymaga udziału osób – pośredników.
- Mieszkaniec zwraca się do urzędu, przy użyciu serwisu, z prośbą o wydanie zaświadczenia, że spełnia warunki udziału w konsultacjach. Robi to poprzez kliknięcie klawisza „Założ konto mieszkańca”, po czym, w kolejnym ekranie, zostaje zapytany o swój numer PESEL. Mieszkaniec uzupełnia informację. Należy zweryfikować, czy mieszkaniec może w tym momencie wyrazić oświadczenie woli, że zgadza się na realizację procedury weryfikacji danych osobowych i korzystanie z nich na potrzeby konsultacji, poprzez zaznaczenie odpowiedniej formuły. Po tych czynnościach naciska przycisk “wyślij”.
- Do serwisu przekazywany jest numer PESEL. Serwis odpowiada czy dany PESEL znajduje się na liście oraz odznacza, że zapytano o dany PESEL. PESEL wpisany przez mieszkańca jest jedynie zapytaniem do bazy i jako taki nie jest zapisywany.

2. Założenie profilu z podaniem anonimowego adresu email, bez weryfikacji

- Użytkownik rejestruje się w platformie, podając anonimowy e-mail (czyli taki, który nie zawiera danych pozwalających zidentyfikować daną osobę, np. k.kowalski@serwer.pl) bądź anonimową nazwę użytkownika oraz zaszyfrowane hasło.
- Weryfikacja tego, czy osoba zgłaszająca chęć udziału w konsultacjach spełnia warunek podstawowy bycia mieszkańcem następuje na podstawie jej deklaracji. Słaba przesłanka.

Przekazanie przez użytkownika anonimowego adresu email jest też wskazane w wariantach 1 po to, aby z użytkownikiem można się było kontaktować w celu przesłania przypomnienia o nadchodzącej debacie lub przesłania zaproszenia na kolejne konsultacje. Ponadto, w wariantach 1 i 2 możliwe jest, aby

- Użytkownik podał dane do rozszerzonego profilu. Nie są to dane osobowe, ale np. dane o roku urodzenia czy adresie (bez numeru budynku i mieszkania). Dane z rozszerzonego profilu przechowywane są na platformie i nie są powiązane z danymi osobowymi. Ich podanie nie jest obowiązkowe, ale może być niezbędne do udziału w niektórych konsultacjach (np. podanie nazwy ulicy może być konieczne w konsultacjach prowadzonych w podziale na dzielnice).
- Użytkownik przekazał odrębne oświadczenie woli, że zgadza się, aby te dane były używane przy dobieraniu uczestników w konsultacjach. Należy zweryfikować, czy może się to odbyć poprzez zaznaczenie odpowiedniej formuły widocznej na ekranie.